

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ โดยจะแบ่งเป็นประชากรและการเลือกตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ในปัจจุบันโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 71 โรงเรียน สามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ทางด้านที่ตั้งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 54 โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในส่วนภูมิภาคหรือต่างจังหวัด จำนวน 17 โรงเรียน เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาและงบประมาณในการศึกษา จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งในกลุ่มของโรงเรียนนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังสามารถแบ่งโรงเรียนตามระดับที่เปิดทำการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาโรงเรียนนานาชาติที่เปิดสอนในทุกๆ ระดับชั้นคือ ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ใช้ระบบของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และระบบนานาชาติ เนื่องจากมีความครอบคลุมทุกระดับการศึกษาและใช้ระบบการศึกษาที่เป็นสากล สามารถเป็นตัวแทนที่สามารถอธิบายได้ถึงคุณลักษณะที่ครบถ้วนของครูและนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนนานาชาติได้ครบทุกระดับชั้น และสะดวกในการศึกษาความสามารถในการแข่งขันในด้านปัจจัยด้านอุปสงค์และด้านธุรกิจสนับสนุนและธุรกิจต่อเนื่อง ซึ่งมีโรงเรียนนานาชาติที่อยู่ในขอบเขตการศึกษาทั้งสิ้น 18 โรงเรียน แบ่งเป็นในเขตกรุงเทพมหานคร 14 โรงเรียน และปริมณฑล 4 โรงเรียน ซึ่งจำนวนนักเรียนใน 18 โรงเรียนตามขอบเขตการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติทั้งหมด โดยประมาณ ถือว่าเป็นส่วนใหญ่ของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติทั้งหมด จึงเป็นตัวแทนที่ดีในการใช้วิเคราะห์โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังข้อมูลในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ร้อยละของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติตามขอบเขตการศึกษา

จำนวนนักเรียน	ปี พ.ศ.		
	2544	2545	2546
จำนวนนักเรียนทั้งหมด 71 โรงเรียน	19,979	21,904	23,700 ^p
จำนวนนักเรียนใน 18 โรงเรียน	12,521	13,277	13,919
คิดเป็นร้อยละ	62.67	60.61	58.73

ที่มา: 1. กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์

2. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 มิถุนายน พ.ศ.2546

หมายเหตุ: P = ตัวเลขคาดการณ์

ในส่วนของการวิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนนานาชาติตามขอบเขตทุกโรงเรียน และการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันที่ต้องพิจารณาข้อมูลทางด้านความต้องการของผู้บริโภค (Demand Factor) จะทำการออกแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติทุกโรงเรียนตามขอบเขตการศึกษาเช่นเดียวกัน โดยจำนวนแบบสอบถามที่จะแจกให้กับผู้ปกครองนั้น จะกำหนดขนาดตัวอย่างผู้ปกครองที่จะแจกแบบสอบถามทั้งหมด ตามสูตร (ธนน อนุมานราชธน, 2544)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อน ทั่วไปกำหนด เท่ากับ 0.05

จากนั้นจึงทำการแบ่งแจกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่างๆ โดยให้เป็นไปตามสัดส่วนของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนนานาชาติทั้ง 18 โรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดหรือปัจจัยภายนอกที่ผู้ทำวิจัยไม่สามารถกำหนดได้ นั่นคือ การให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลและการให้สัมภาษณ์ของแต่ละโรงเรียน รวมถึงข้อห้ามของโรงเรียนที่ไม่อนุญาตให้ทำการสัมภาษณ์หรือส่งแบบสอบถามเพื่อติดต่อกับผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการรวบรวมข้อมูลในบางส่วน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาค้างนี้ได้มีการใช้เครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากโรงเรียนนานาชาติและจากผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติ แบ่งเป็น แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีการจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถามสำหรับโรงเรียนนานาชาติ ในแบบสอบถามสำหรับโรงเรียนนานาชาติจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

(1) ข้อมูลทั่วไป เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(2) ข้อมูลด้านวิชาการ เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน

(3) ข้อมูลด้านบุคลากรและนักเรียน เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543-2546

(4) ข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆในการศึกษา

(5) ข้อมูลด้านความคิดเห็น เป็นการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติเกี่ยวกับความจำเป็นและการแข่งขันของโรงเรียนนานาชาติในปัจจุบัน

2) แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติ เป็นการสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองและนักเรียน ระดับรายได้ของผู้ปกครอง และการให้อันดับความสำคัญของปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติ

3) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ แบ่งเป็น

(1) ด้านจุดเด่นของโรงเรียน เป็นการสำรวจข้อมูลเรื่องความโดดเด่นในด้านต่างๆของโรงเรียน เช่นสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร การเรียนการสอน เป็นต้น

(2) ด้านการประชาสัมพันธ์และสิทธิพิเศษ เป็นการสำรวจวิธีการประชาสัมพันธ์ของแต่ละโรงเรียนและการให้สิทธิพิเศษกับผู้ปกครอง

(3) ด้านค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียม เป็นการสำรวจการกำหนดอัตราค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมของโรงเรียน

(4) ด้านการจัดการ เป็นการสำรวจลักษณะโครงสร้างองค์กรและวัฒนธรรมขององค์กรของโรงเรียน

(5) ด้านความคิดเห็นอื่นๆ เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการแข่งขันของโรงเรียนนานาชาติ ภาพรวม แนวโน้มในอนาคต และความเป็นไปได้ที่ไทยจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาในอนาคต

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากโรงเรียนนานาชาติโดยตรง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียน สอบถามจากผู้เกี่ยวข้อง ออกแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อสอบถามข้อมูลด้านต่างๆของโรงเรียน เช่น ข้อมูลทั่วไป จำนวนนักเรียน ครู และค่าใช้จ่ายในการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังออกแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติ และมีข้อมูลบางส่วนได้มาจากผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาต่างๆ รวมถึงผู้รู้จากหน่วยงานอื่นๆด้วย เช่น สมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย FTC (ประเทศไทย) เป็นต้น

2) **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้ทำการเก็บรวบรวมไว้แล้ว แหล่งข้อมูลที่สำคัญได้แก่ กองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ สมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการส่งออกหนังสือ วารสาร และเอกสารทางวิชาการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจโรงเรียนนานาชาติ จะใช้วิธีการพรรณนา ประกอบกับการใช้ตารางและตัวเลขต่างๆ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ซึ่งจะประกอบด้วย

(1) ความเป็นมาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย

- (2) การจัดการการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ
- (3) ระบบการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย
- (4) สภาพการณ์ปัจจุบันของโรงเรียนนานาชาติ

2) การวิเคราะห์โครงสร้างตลาด ใช้การวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา ประกอบกับตารางตัวเลขต่างๆ โดยนำทฤษฎีโครงสร้างตลาดมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาตามแนวทางของ Chamberlin และ Joe S' Bain (อำนาจเพ็ญ มนุษุข, 2541) ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้ คือ

(1) จำนวนผู้ผลิตหรือผู้ขายในตลาด ซึ่งจะวัดได้จาก

- จำนวนผู้ผลิตหรือผู้ขายโดยตรง
- ค่าดัชนีการกระจุกตัว โดยใช้การคำนวณ Concentration Ratio (CR)

โดยจะใช้ CR_3 , CR_4 และ CR_5 โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านจำนวนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียน และดัชนีเฮอริฟัลด์ ซึ่งวิธีการคำนวณเป็นดังนี้

Concentration Ratio (CR) สูตรการคำนวณ คือ

$$CR_n = \sum_{i=1}^n S_i$$

โดยที่ CR_n คือ อัตราการกระจุกตัวของผู้ผลิต n ราย

S_i คือ ส่วนแบ่งโดยเปรียบเทียบของผู้ผลิตแต่ละราย หรือ มูลค่าส่วนแบ่งตลาดของผู้ผลิตแต่ละราย/มูลค่าทั้งหมดของตลาด

$$i = 1, 2, 3, \dots, n$$

ดัชนีเฮอริฟัลด์ (Herfindahl Summary Index : HSI) สูตรการคำนวณ คือ

$$HSI = \sum_{i=1}^n S_i^2$$

$$= \sum_{i=1}^n (y_i/y)^2$$

โดยที่ HSI	คือ Herfindahl Summary Index
S_i	คือ ส่วนแบ่งตลาดโดยเปรียบเทียบของหน่วยผลิตแต่ละราย
y_i	คือ มูลค่าของแต่ละหน่วยผลิต หรือมูลค่าที่แต่ละหน่วยผลิต ครอบครอง หรือขนาดของหน่วยผลิต
y	คือ มูลค่ารวมของตลาดหรือขนาดของตลาด
n	คือ จำนวนหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรม
$i = 1, 2, 3, \dots, n$	

(2) ความแตกต่างของสินค้าที่เสนอขายในตลาด

(3) ความยากง่ายในการเข้าหรือออกจากตลาด (Barrier to Entry) ซึ่งแบ่งเป็น

- อุปสรรคด้านเงินลงทุน
- อุปสรรคจากชื่อเสียงและความเชื่อถือของธุรกิจรายเดิม
- อุปสรรคด้านกฎหมาย

3) การวิเคราะห์พฤติกรรมการแข่งขัน ใช้การวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขนาดโรงเรียนนานาชาติ คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ.2543-2545 ซึ่งจะศึกษาถึงพฤติกรรมแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับราคาและไม่เกี่ยวข้องกันเป็นหลัก โดยที่จะนำแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดมาช่วยในการอธิบายถึงพฤติกรรมตลาดให้มีความละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถแบ่งพฤติกรรมการแข่งขันออกเป็น

(1) พฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคา

(2) พฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา จะแบ่งออกเป็น

- ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)
- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)
- ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

4) การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามแนวคิดการสร้างความสามารถในการแข่งขันของ Porter (Porter's Diamond Model) โดยจะวิเคราะห์ถึงปัจจัยหลักทั้ง 4 ปัจจัย กล่าวคือ ปัจจัยด้านอุปทาน ปัจจัยด้านอุปสงค์ ความพร้อมของอุตสาหกรรมสนับสนุนและธุรกิจต่อเนื่อง และกลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันขององค์กรธุรกิจ รวมถึงบทบาทของภาครัฐและโอกาสและสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการวิเคราะห์ในปัจจัยด้านอุปสงค์จะใช้การออกแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ปกครอง